

Rakéta Irodalmi Kávéház

Abody Béla

Ágh István

Antal Imre

Bajor Nagy Ernő

Baránszky Jób László

Bárány Tamás

Bata Imre

Benamy Sándor

Benedek István

Bertha Bulcsu

Berza László

Czigány György

Csák Gyula

Császár István

Cseres Tibor

Csorba Győző

Csukás István

Csurka István

Dékány Kálmán

Erdődy János

Faragó Vilmos

Fehér Klára

Fekete Sándor

Fenákel Judit

Fodor András

Funk Miklós

Gáll István

Garai Gábor

Gergely Ágnes

Goda Gábor

Gyárfás Miklós

Gyenes István

Gyurkovics Tibor

Hegedüs Géza

Hernádi Gyula

Jókai Anna

Jovánovics Miklós

Karinthy Ferenc

Katkó István

Kellér Dezső

Kertész Ákos

Kolozsvári

Grandpierre Emil

Kopányi György

Kőszegi Imre

Lukácsy Sándor

Mándy Iván

Mátyás Ferenc

Nádudvari Anna

Nemes György

Nemes László

Nemeskürty István

Palotai Boris

Rab Zsuzsa

Rubin Szilárd

Simonffy István

Somlyó György

Szakonyi Károly

Szalay Károly

Szántó Piroska

Szeberényi Lehel

Székely Júlia

Szentkuthy Miklós

Sziráky Judith

Szombathy Viktor

Tabi László

Takáts Gyula

Tamás István

Tatay Sándor

Thury Zsuzsa

Timár György

Tüskés Tibor

Ungvári Tamás

Vámos Miklós

Vas István

Végh Antal

Végh György

Vidor Miklós

Zsámboki Zoltán

Zsigray Julianna

Előhang

E könyv kinyitásakor egy meghatározhatatlan méretű, tágas, vendégekkel zsúfolt, mégis néma „irodalmi kávéházba” lép az olvasó.

De úgy is mondhatom, hogy a huszadik század „élő irodalomtörténetét” tartja a kezében.

A kávéházakat az ötvenes években sorra bezárták, ablakaikat mésszel ikszelték át, márványasztalaikat sírkőnek használták fel, majd hivatalt nyitottak a régi helyiségekben, IKV-t, sportboltot, halkereskedést, hogy a szerencsések később átalakuljanak vendéglátóipari üzemegységgé, osztályon felüli és aluli étteremmé, eszpresszóvá, világvárosi mosókonyhává, gyorsbüfévé, talpon-falatozóvá. Hány kávéház működik jelenleg Magyarországon? Talán a Hungária... Talán a pécsi Nádor... De valahol azóta is létezik egy szellemi kávéház, csupán a képzelet utcájában, itt éjjel-nappal forog az ajtó, mert a kulcsot jelképesen bedobták a Dunába, írók ülnek a törzsasztaloknál, különböző világnézethez, irányzathoz, renchez tartozók, a feketéhez kapnak két pohár vizet is, s a Főúr mindig rendelkezésükre áll.

Az „élő irodalomtörténet”, amelyet könyvünk tartalmaz, nem egyetlen szerző írta, hanem több tucat magyar író, az a bizonyos képletes kávéházi asztaltársaság, s elsősorban nem a művekről írták, hanem a művek mögötti arcokról, folyamatokról, eseményekről.

A mi tágas fantom-kávéházunkban kortárs íróink beszélnek önmagukról és egymásról, mondják el személyes emlékeiket köztünk élő s elhunyt pályatársakról, irodalmunk fő- és mellékalkjairól, s számolnak be baráti kapcsolatokról, szövetségekről, vitákról, szellemi köz- és magánügyekről – a társas együttlét

mindent feloldó derűjében voltaképp a század irodalmi életének körvonalait vázolva fel.

A személyes irodalomtörténetben, amelyet az olvasó kézben tart, az írók egyvégteiben adják elő mondókájukat, nem vágnak egymás szavába, jobbára az eleven beszéd közvetlenségével, de az írás igényeinek megfelelően szólnak meg – s az íróportrétól a tárcanovellán át az anekdotáig terjedő részvételükkel irodalmunk *élő hátterét* teremtik meg.

A mi papír kávéházunkba lépő olvasó szinte testközelből ismerheti meg a magyar írókat. A jelenlévőket is, akik e lapokon megszólalnak. Meg azokat is, akikről szólnak.

A sokszerzőjű irodalomtörténet olvasói természetesen megismerhetik a kort is, a századfordulótól napjainkig, az elmúlt hét-nyolc évtizedet, amelyben a magyar irodalom élt, élni kényesült és továbbra is élni igyekszik.

Valamit magamról s az előzményekről.

1982 legelején fölkértek a Rakéta Regényújság szerkesztőit, hogy minden számukba írjak egy-egy emlékidéző, derűs „irodalmi történetet”. Nem mondtam ellent a fölkérésnek. De mihelyt a szerkesztőségből kiléptem a Vörösmarty térre, eszembe jutott: a Rakéta hetilap, évenként ötvenkétszer jelenik meg, mi lesz ebből? Hol van akár egy szűk évre elég kiadható történetem? Meg hát a kényelemem is közrejátszott. Nem vagyok én alkalmas a folyamatos irodalmi dokkmunkára... Csakhogy mindig a lustaságomból szoktam a legjobb ötleteket meríteni... Miért ne valósíthatnám meg a feladatot többedmagammal? Három... tizenöt... ötven szerzővel? Akár a fél vagy egész magyar irodalommal... Legyen a sorozat afféle folytatásos antológia!... Nyomban föl is hívtam Kardos Györgyöt, a Rakéta főszerkesztőjét, és Zsámboki Zoltánt, a főszerkesztő-helyettest. Mindketten megörültek az ötletnek. És Zsámboki barátommal, szinte egyszerre, mindjárt kitaláltuk a rovat címét is: Irodalmi Kávéház. Nyissuk meg a Rakéta Irodalmi Kávéházat! S legyek én a Főúr, a szmokingos rovatszerkesztő, akinek kávéstálcát tartó

sziluettje kíséri a szöveget... Bevallom, így sem jószóltam hosszú jövőt a vállalkozásnak. Hogyan tudok hetenként más-más szerzőtől közölhető „irodalmi történeteket” szerezni? De akkor már a saját lustasági tippem foglya voltam. Telefonok, ténamegbeszélés, határidő, kéziratjavítás, sürgetések. S alig vettem észre: az Irodalmi Kávéházzal együtt majd öt évvel öregebb lettem.

E szűk öt esztendő alatt, ha jól számolok, 186 magyar író 149 kézírata jelent meg a rovatban. Kossuth-díjas élő klasszikusok, a derékhad tagjai, fiatalok. Van egyáltalán ennyi számottevő magyar író? Ma sem akarom elhinni.

Kötetünk a gazdag Rakéta-anyag válogatása. A közleményeket nem a megjelenés, hanem az irodalomtörténeti események időrendje szerint raktuk sorba, némi szükségszerű összevonással-kilengéssel: csak a magyar irodalomra vonatkozó írásokat használva fel. Ez csupán egyharmada a közölt sajtómennyiségnek. Terjedelmi okból, sajnálattal mellőztük a társművészetekről szóló emlékeztetéseket, külföldi útinaplókat, szűk értelemben magánügyi vagy nem műfajszerű szemelvényeket.

De remélem, ezt a „kávéházi irodalomtörténetet” haszonnal forgatják majd a kutatók, szakmabeliek, művészetbarátok, érdeklődő és értő olvasók.

A könyvet, némi büszkeséggel, életem egyik legfontosabb művének vélem.

Noha, e bevezetőn kívül, egyetlen sorral sem szerepelek benne.

Galsai Pongrác

Japán, Bucsinszky, Luxor, New York... – aki valaha megfordult valamelyikben, nosztalgiaival emlékezik e legendás kávéházak utánozhatatlan hangulatára. De vajon nem menthető-e át valami abból a sajátos atmoszférából, amely századunk első felének irodalmi-szellemi-művészeti életében oly jelentős szerepet kapott? Törzsasztal és kapuciner, nádkeretbe fogott napilapok és ezüstösen csillanó tükrök, halk zsongás és kékesen gomolygó cigarettafüst és persze hajnalig tartó beszélgetések, viták, eszmecserék, csöndes egyetértések és pergő szócsaták... ha mindez már a múlté is, az emlékezet vetítővásznán tán újra megjeleníthető.

A Rakéta Regényújság jelképes *Főura*, Galsai Pongrác hétről hétre márványasztalához invitált egy-egy régi kávéházi törzsvendéget, éppen azért, hogy ha már a valódi kávéházak hiányoznak a főváros életéből, legalább képzeletbeli asztaltársaságot gyűjtsön össze jóízű beszélgetésre. Kortárs írók szólaltak meg, magukról és eltávozott pályatársaikról vallottak. A kötet e gazdag anyagból nyújt ízelítőt, ismét alkalmat adva a *Főúr*-nak, hogy szellemi csemegével örvendeztesse meg vendégeit, az olvasókat.